

การใช้คำลักษณนาม

คำลักษณนามปรากฏในเขมรทุกยุค คือ เขมรยุคโบราณ เขมรยุคกลาง และเขมรยุคปัจจุบัน แต่ตามปกติเขมรจะใช้คำลักษณนามเพื่อบอกจำนวนนับ เฉพาะในกรณีที่หน่วยนับของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาจจะมีได้หลายหน่วย เช่น นับด้วยมาตราชั่งตวงวัด นับด้วยมาตราเวลา เป็นต้น ซึ่งเป็นการนับที่จำเป็นต้องระบุหน่วยนับที่แน่นอน การบอกจำนวนนับที่ไม่ใช่ด้วยมาตราต่าง ๆ เขมรจะใช้เฉพาะเมื่อคำนามนั้นมีความหมายถึง คน หรือ สิ่งที่จะต้องระบุประเภทชนิดของสิ่งต่าง ๆ เป็นพิเศษเท่านั้น การนับจำนวนสิ่งของเป็นจีน ๆ โดยใช้ลักษณนามเฉพาะกับคำนามแต่ละคำนั้นไม่จำเป็นต้องใช้ในภาษาเขมรโดยปกติ แต่เขมรก็อาจจะใช้ลักษณนามบอกจำนวนนับของสิ่งต่าง ๆ ได้ในภาษาระดับของนักประพันธ์ เช่น

อ้าว	พีร	ญทะ	บี
เสื่อ	สอง	บ้าน	สาม
"เสื่อสองตัว"		"บ้านสามหลัง"	

แต่ในบางกรณีเขมรก็ใช้คำลักษณนาม เช่น

อ้าว	พีร	ตัว	ญทะ	บี	ซุนง
เสื่อ	สอง	ตัว	บ้าน	สาม	หลัง
"เสื่อสองตัว"			"บ้านสามหลัง"		

การใช้คำลักษณนามแบบเป็นหน่วยบอกจำนวนวิเศษณ์พบว่า ปรากฏเป็นจำนวนมากขึ้นในเขมรยุคปัจจุบัน และคำลักษณนามส่วนใหญ่ที่ใช้หลายคำจะเป็นคำยืมจากภาษาไทย (ดู 8.1.1.4.1) และหลายคำจะเป็นคำที่มีความหมายตรงกับ ความหมายของคำไทย (ดู 8.1.1.4.2) ด้วย การใช้คำลักษณนามแบบนี้ เขมรยุคโบราณและยุคกลางไม่มีใครนิยมใช้ แต่ในเขมรยุคปัจจุบันมีการใช้คำลักษณนามควบคู่ไปกับการไม่ใช้ลักษณนามได้

เขมรยุคโบราณ

จัญจยาน 1
 แหวน 1
 "แหวน 1 วง"

(จารึกเขมร.573)

เขมรยุคปัจจุบัน

จัญเจียน 1
 แหวน 1
 "แหวน 1 วง"

หรือ

จัญเจียน 1 วง
 แหวน 1 วง
 "แหวน 1 วง"

เขมรยุคกลาง

ทอง 1
 มง 1
 "มง 1 ผืน"

(นครวัด.30)

เขมรยุคปัจจุบัน

ทอง 1
 มง 1
 "มง 1 ผืน"

หรือ

ทอง 1 ยู่ทำง
 มง 1 ผืน
 "มง 1 ผืน"

คำลักษณนามเป็นคำที่ปรากฏอยู่ในส่วนที่ขยายนามในนามวลี และอยู่ในส่วนที่ขยายคำกริยาในกริยาวลี พิจารณาองค์ประกอบโครงสร้างของนามวลีและกริยาวลีที่มีคำลักษณนามเป็นส่วนขยายของคำหลัก¹ ในภาษาไทยและภาษาเขมรแล้ว จะพบว่า ในเขมรยุคปัจจุบัน คำลักษณนามปรากฏในโครงสร้างนามวลีและกริยาวลีในตำแหน่งเดียวกับคำลักษณนามในภาษาไทย แต่ในเขมรยุคกลาง ตำแหน่งของคำลักษณนามในโครงสร้างนามวลีมีทั้งที่แตกต่างและเหมือนกับในภาษาไทย ส่วนตำแหน่งของคำลักษณนามในโครงสร้างกริยาวลีมีตำแหน่งเดียวกับคำลักษณนามในภาษาไทย ในเขมรยุคโบราณ คำลักษณนามปรากฏในโครงสร้างนามวลีเพียงอย่างเดียวและมีตำแหน่งเช่นเดียวกับคำลักษณนามในเขมรยุคกลางทุกประการ ส่วนคำลักษณนามในโครงสร้างกริยาวลีไม่มีปรากฏในเขมรยุคนี้

8.1 คำลักษณนาม

คำลักษณนามแบ่งตามลักษณะทางความหมายได้ 6 ประเภท และพิจารณาจากความสัมพันธ์ของคำลักษณนามกับคำในหมวดคำอื่นอีก 1 ประเภท รวมเป็น 7 ประเภทตามลำดับ ดังนี้

- ก. คำลักษณนามบอกการขังตวงวัด
- ข. คำลักษณนามบอกบุคคล
- ค. คำลักษณนามบอกเวลา²

¹วิจินต์ ภาณุพงศ์, โครงสร้างภาษาไทย: ระบบไวยากรณ์. (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2520), หน้า 77

²คำลักษณนามบอกเวลานี้ ดร.วิจินต์ ภาณุพงศ์ ได้จัดไว้เป็นคำบอกเวลาประเภทที่ 2 และได้กล่าวไว้ในหนังสือชื่อ "โครงสร้างภาษาไทย: ระบบไวยากรณ์" หน้า 75 ว่า "คำบอกเวลามีลักษณะคล้ายคำลักษณนามหลายประการ" ในที่นี้จึงได้รวมเรียกว่า คำลักษณนามบอกเวลา เพราะมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาเปรียบเทียบลักษณะที่เหมือนกับภาษาไทย มากกว่าจะวิเคราะห์ความแตกต่างของหมวดคำนี้กับหมวดคำอื่น

- ง. คำลักษณะนามบอกสิ่ง ของ
- จ. คำลักษณะนามบอกสถานที่
- ฉ. คำลักษณะนามบอกทั่วไป
- ช. คำลักษณะนามบอกกริยา

คำลักษณะนามประเภท ก. - ฉ. ปรากฏในเขมรทุกยุค. คำลักษณะนามประเภท ช ปรากฏในเขมรยุคปัจจุบันและยุคกลาง คำลักษณะนามประเภท ก บอกการซึ่งตรงวัด มีจำนวนคำศัพท์มากที่สุดในเขมรทุกยุค คำลักษณะนามประเภท ง. บอกสิ่งของเฉพาะในเขมรยุคปัจจุบัน มีจำนวนคำศัพท์มากกว่าจากคำลักษณะนามประเภทเดียวกันนี้ในเขมรยุคโบราณและเขมรยุคกลาง ส่วนคำลักษณะนามประเภทอื่นมีจำนวนคำศัพท์เพียง 1 - 7 คำ

ข้อมูลคำลักษณะนามภาษาเขมรที่รวบรวมได้มี 262 คำ แบ่งตามยุคต่าง ๆ ได้ดังนี้

ก. เขมรยุคปัจจุบัน	197 คำ
ข. เขมรยุคกลาง	21 คำ
ค. เขมรยุคโบราณ	44 คำ

8.1.1 เขมรยุคปัจจุบัน

คำลักษณะนามในเขมรยุคปัจจุบัน ปรากฏมี 197 คำ ประกอบด้วยคำศัพท์ภาษาเขมร ภาษาไทย-เขมร และคำภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาไทย ภาษาบาลีสันสกฤต ภาษาอาหรับ ภาษาจีน ภาษาญวน ภาษาฝรั่งเศส และภาษาสเปน คำลักษณะนามเหล่านี้แบ่งตามประเภทต่าง ๆ ได้ 7 ประเภท ดังนี้

8.1.1.1 คำลักษณะนามบอกการ ซึ่งตรงวัด

คำลักษณนามประเภทนี้มี 119. คำ ประกอบด้วยคำศัพท์¹ ภาษาเขมร 75 คำ คำภาษาไทย-เขมร 6 คำ และคำภาษาต่างประเทศ 39 คำ ได้แก่ ภาษาไทย 15 คำ ภาษามาลีสันสกฤต 6 คำ ภาษาจีน 5 คำ ภาษาญวน 2 คำ ภาษาอาหรับ 1 คำ ภาษาฝรั่งเศส 8 คำ และภาษาสเปน 1 คำ คำลักษณนามทั้ง 120 คำ แบ่งประเภทย่อยได้ ดังนี้

8.1.1.1.1 หน่วยเงิน

คำลักษณนามประเภทนี้มี 5 คำ ประกอบด้วยคำ ภาษาเขมร 1 คำ คำภาษามาลีสันสกฤต 1 คำ คำภาษาญวน 1 คำ คำภาษาสเปน 1 คำ และคำภาษาฝรั่งเศส 1 คำ

¹อักษรย่อของคำศัพท์ภาษาต่าง ๆ มีดังนี้ คือ

ข.	ยอกจาก	เขมร
ท.	"	ไทย
ท-ข	"	ไทย-เขมร
บ.	"	บาลี
ส.	"	สันสกฤต
จ.	"	จีน
ญ.	"	ญวน
อ.	"	อาหรับ
ฝ.	"	ฝรั่งเศส
สป.	"	สเปน

คำลักษณนาม	คำนามที่คำลักษณนามใช้ควย
ช. ทมฺลิ่ง "ตำลิ่ง"	เงิน ราคาสิ่งของ สิ่งของต่าง ๆ เช่น เลื่อนผ้า เครื่องใช้ ฯ
บ-ส. บาท "บาท"	" " " "
ญ. เตียน "2 เซนต์"	" " " "
ฉ. เสน "เซนต์"	" " " "
สป. เวียล "เหรียญ"	" " " "

8.1.1.1.2 หน่วยน้ำหนัก

คำลักษณนามประเภทนี้มี 10 คำ ประกอบด้วย
 คำภาษาเขมร 4 คำ คำ ไทย-เขมร 1 คำ คำบาลีสันสกฤต 1 คำ คำภาษาจีน 1 คำ
 และคำภาษาฝรั่งเศส 3 คำ

คำลักษณนาม	คำนามที่คำลักษณนามใช้ควย
ช. จุง "30 กิโลกรัม" ชี่ "3.75 กรัม"	สิ่งของต่าง ๆ เช่น ข้าวสาร ข้าวเปลือก ถั่ว เป็นต้น ทอง
ฎีก "2000 ลิตร"	สิ่งของต่าง ๆ เช่น ข้าวสาร ข้าวเปลือก ถั่ว เป็นต้น
เตา "10 ลิตร"	" " " "

คำลักษณะนาม	ค่านามที่คำลักษณะนามใช้ด้วย
ท-ข. หาบ "60 กิโลกรัม"	ข้าว ฝ้า กระจวาน
บ-ส. นาล, นานี "600 กรัม"	สิ่งของต่าง ๆ เช่น ข้าวสาร ข้าวเปลือก ถั่ว เป็นต้น
จ. หุน "0.375 กรัม"	เหล็ก
ฉ. กิโลกรัม "กิโลกรัม"	เครื่องเหล็ก วิทยุ ข้าว เป็นต้น
กร. กรัม "กรัม"	ยา ขนม เป็นต้น
ด. ตัน "ตัน"	เครื่องเหล็ก วิทยุ ข้าว เป็นต้น

8.1.1.1.3 หน่วยปริมาณ

คำลักษณะนามประเภทนี้แบ่งตามสิ่งที่ใช้ในการวัดปริมาณ ดังนี้ ถ้าใช้ภาชนะวัดปริมาณ ชื่อภาชนะนั้น ๆ จะใช้เป็นหน่วยวัดปริมาณ และปรากฏในตำแหน่งลักษณะนามได้ ถ้าใช้อวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกายวัดปริมาณ หรือใช้อาการต่าง ๆ ที่ร่างกายมนุษย์กระทำและทำให้ทราบปริมาณ ชื่ออวัยวะหรือคำอธิบายอาการเหล่านั้นก็จะใช้เป็นหน่วยวัดปริมาณและปรากฏในตำแหน่งคำลักษณะนามได้ คำลักษณะนามประเภทนี้มี 44 คำ

ก. ไช้ภาชนะ

คำลักษณนามประเภทนี้มี 37 คำ¹ ประกอบด้วย
 ๑. ไช้ภาชนะ 26 คำ ไช้ไทย-เขมร 3 คำ ไช้ภาษาไทย 6 คำ และไช้ภาษาจีน 2 คำ ดังนี้

คำลักษณนาม	คำนามที่คำลักษณนามใช้ด้วย
ช. การุ้ง	ข้าว ปลา พืชผลไม้ เป็นต้น
"กระสอบ"	
กนุต่าง	ข้าวสาร ข้าวเหนียว เป็นต้น
"กระบุง"	
กณฺฐี	ผักต่าง ๆ เช่น ผักนึ่ง เป็นต้น
"ตะกร้าปากผาย กนฺที"	
กณฺฐูร	" " "
"ตะแกรง"	
กณฺฐี	น้ำ
"กา"	
กรพ	ทอง เงิน
"โหลชนิดหนึ่ง"	
กรอม	ข้าว ปลา พืชผลไม้ น้ำ เหล้า เป็นต้น
"กระออม"	
ชาบ	น้ำ
"ตุ้มใหญ่ ๆ"	

¹ คำลักษณนามประเภทนี้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นได้เรื่อย ๆ ตามความหมายของ
 ภาชนะที่ไช้บรรจุ

คำลักษณนาม	คำนามที่คำลักษณนามไขควย
ชิง	ข้าวสาร
"กระบุงเล็ก ๆ"	
จรวง	เงิน
"ไหเล็ก ๆ"	
ฉู่น่าง	ข้าว น้ำ เป็นต้น
"หม้อ"	
ชาล	หมาก พลู เป็นต้น
"ตะกร้า"	
ฉับ	น้ำ เหล้า
"ชวด"	
ฉาบ	น้ำ ข้าว เกลือ
"ตุ้ม"	
ตก	ข้าวสาร
"กระบวย"	
ปรอบ	ผ้า ขนม เป็นต้น
"กลอง"	
เผิง	ข้าวหมาก
"อ่าง"	
ผู้ทิล	น้ำ
"ขัน"	

คำลักษณนาม	คำนามที่คำลักษณนามใช้ควบ
ปาง	น้ำ
"โอง"	
พินูทง	น้ำผึ้ง
"ไทรชนิดหนึ่ง"	
แพง	น้ำ
"ถวยจอก"	
แพงจก	"
"จอกเล็ก ๆ "	
รทะ	ข้าว เกลือ เป็นต้น
"เกวียน"	
แวก	ข้าว แกง เป็นต้น
"ทัพพี"	
ตู้พัก	อาหารคาว-หวาน
"ถาคชนิดหนึ่ง"	
ตุลามพูรา	ข้าว แกง เป็นต้น
"ซอน"	
ท-ช. โคม	แกง
"ชามโคม"	
ถาส	ผลไม้ อาหาร เป็นต้น
"ถาค"	

คำลักษณนาม	คำนามที่คำลักษณนามใช้ด้วย
ถ่าง	ข้าวสาร ข้าวเปลือก เป็นต้น
"ถั่ง"	
ท. กบฏ	น้ำอบ แป้ง เป็นต้น
"กระบฏ"	
กบฏ	น้ำ แป้ง เป็นต้น
"กระบอง"	
ขั้วจ	น้ำอบ แป้ง เป็นต้น
"ขาค"	
จาน	อาหาร
"จาน"	
ถ	แป้ง ขนม เป็นต้น
"ถุง"	
หีบ	สิ่งของต่าง ๆ เช่น เสื้อผ้า หนังสือ เป็นต้น
"หีบ"	
จ. ชิง	ฉัก หญ้า เป็นต้น
"เซง"	
บงก	" "
"บุงก"	
	ข. ไซ้อวัยวะ
	คำลักษณนามที่เขมรใช้อวัยวะร่างกายบางส่วน

หรืออาการที่กระทำบางอย่างบอกจำนวน

ข. 1 ใจปาก

คำลักษณะนามประเภทนี้ประกอบด้วย

ภาษาเขมร 3 คำ ดังนี้

คำลักษณะนาม	คำนามที่คำลักษณะนามใช้ด้วย
ข. เกรบ	น้ำ
"อีก"	
หีค	บุหรื ฉี่น
"สูบ"	
หุค	แกง
"โสก"	

ข.2 ใจมือและแขน

คำลักษณะนามประเภทนี้ประกอบด้วย

คำภาษาเขมร 4 คำ

คำลักษณะนาม	คำนามที่คำลักษณะนามใช้ด้วย
ข. กณฺฐาบ	หญ่า ชาว
"ฟอน"	
จูปาม	ชาว แปง
"ขยมมือ"	
จูปิต	" "
"กำ"	

คำลักษณนาม	คำนามที่คำลักษณนามใช้ด้วย
ท. ตุรกง "หอม"	พื้น

8.1.1.1.4 หน่วยความยาว

คำลักษณนามที่ใช้ในการวัดความยาว แบ่งได้ 2 แบบ คือ วัดได้จำนวนแน่นอน และ วัดได้โดยประมาณ คำลักษณนามประเภทนี้มี 19 คำ

ก. วัดได้จำนวนแน่นอน

คำลักษณนามประเภทนี้มี 8 คำ ประกอบด้วย ภาษษาต่างประเทศ ได้แก่ ภาษาไทย 2 คำ จีน 1 คำ ภาษาญวน 1 คำ และ ภาษาฝรั่งเศส 4 คำ

คำลักษณนาม	คำนามที่คำลักษณนามใช้ด้วย
ท. สิ้น "สิ้น" "ไร" "ไร"	ถนน สวน นา
จ. ตึก "10 เซนติเมตร"	ไม้
ฉ. ผึ้ง "3 เซนติเมตร"	ไม้

คำลักษณนาม	คำนามที่คำลักษณนามใช้ช่วย
ณ. กิโไลเมตร	ถนน กำแพง
"กิโไลเมตร"	
เมตร	ผ้า กำแพง ถนน เป็นต้น
"เมตร"	
สงติเมตร	" " "
"เซนติเมตร"	
มิลลิเมตร	ปกหนังสือ กระดาษ เป็นต้น
"มิลลิเมตร"	

ข. วัดโดยประมาณ

การวัดแบบนี้วัดโดยใช้วิธีวัดส่วนหนึ่ง
 ส่วนใดของร่างกายหรือของวัตถุที่วัดนั้น ๆ คำลักษณนามประเภทนี้ประกอบด้วยคำศัพท์
 ภาษาเขมร 10 คำ คำบาลีสันสกฤต 1 คำ ดังนี้

คำลักษณนาม	คำนามที่คำลักษณนามใช้ช่วย
ณ. กก	เตียง แทน เป็นต้น
"คอก"	
จ้อม	" " "
"คืบ"	
ณ. ฎนาบ	หน้าตักพระพุทธรูป
"หนึ่งองคุลี"	
เลือบิก	ระยะทาง
"หนึ่งก้าวเท้า"	

คำลักษณนาม	คำนามที่คำลักษณนามใช้ด้วย
กั' ง	อ้อยที่ปลูกเปลือก
"ขอ"	
กัณ๑ ทอน"	ไม้เนื้ออ่อนต่าง ๆ เช่น แสม โกงกาง เป็นต้น
ชุนาจ' ระยะที่บากเพื่อนับ"	ไม้ต่าง ๆ เช่น ไม้ หวาย เป็นต้น
จ้เหียง "ชู้ก"	ผลไม้ต่าง ๆ เช่น มะม่วง มะละกอ เป็นต้น
สาง "ทอน"	อ้อยที่ปลูกเปลือกแล้ว
หุบ "ทอน"	ชุง
บ-ส. หตุถ	ชาง
"หนึ่งศอก"	

8.1.1.1.5 หน่วยจำนวน

คำลักษณนามที่ใ้บอกจำนวนแบ่งได้ 2 แบบ
คือ จำนวนกลุ่มย่อย กับ จำนวนกลุ่มรวม มี 41 คำ

ก. จำนวนกลุ่มย่อย
คำลักษณนามประเภทนี้มี 15 คำ ประกอบด้วย
ภาษาเขมร 10 คำ ภาษาไทย 3 คำ ภาษาจีน 1 คำ และภาษาอาหรับ 1 คำ

¹ คำลักษณนาม กัณ๑ ปรากฏในคำลักษณนามประเภทบอกสิ่งของด้วย

คำลักษณะนาม	คำนามที่คำลักษณะนามใช้ควย
ช. กุรมาล'	ไม้ไผ่
"สามสิบคำ"	
จนูทาด'	หวาย
"ยี่สิบต้น"	
ไถ	ผลไม้อื่นๆ เช่น มะม่วง กว๊วย ส้ม เป็นต้น
"หนึ่งมือ (ห้าผล)"	
ภูมบูร	เสาบาน
"สี่เสา"	
ทรบก	พู่
"ยี่สิบใบ"	
นิม	รั้ว ควาย
"หนึ่งคู่"	
บะ	ข้าง
"แปดเชือก"	
เสุนิ	พู่
"ยี่สิบใบ"	

คำลักษณนาม	คำนามที่คำลักษณนามใช้ด้วย
๑ ๑ "สี่สิบผล"	ผลไม้ต่าง ๆ เช่น มะพร้าว มะม่วง กระท้อน เป็นต้น
๒ ๒ "สิร้อยผล"	" " "
๓. ๓ "หนึ่งกุ" ๓ "หนึ่งทับ" ๓ "หัวพัน"	ร่องเท้า ตะเกียบ กระสุนปืน ยศศักดิ์
๔. ๔ "โหล, 12 ชิ้น"	สิ่งของต่าง ๆ เช่น ยางลบ สมุด ดินสอ เป็นต้น

1-2 คำคุณ และ สุนิก ในเขมรปัจจุบัน ปรากฏในตำแหน่งคำลักษณนามเช่นเดียวกับคำลักษณนามอื่น ๆ ในเขมรยุคนี้ เช่น

คำ คุณ : เจก 3 คุณ
 กววย 3 สิบผล
 "กววย 120 ผล"

คำ สุนิก : สุนลา 1 สุนิก
 หมาก 1 สิบร้อยผล
 "หมาก 400 ผล"

จึงจัดคำ คุณ และ สุนิก เป็นคำลักษณนามด้วย

คำลักษณนาม	คำนามที่คำลักษณนามใช้ด้วย
อ. กุลี	ผ้า
"กุลี"	

ข. จำนวนกลุ่มรวม

คำลักษณนามประเภทนี้มี 26 คำ ประกอบด้วย
ภาษาเขมร 17 คำ ภาษาไทย 4 คำ ภาษาไทย-เขมร 2 คำ และภาษาวาดีสันสกฤต 3 คำ

คำลักษณนาม	คำนามที่คำลักษณนามใช้ด้วย
ข. กนูโสม	ดอกไม้ เช่น มะลิ กุหลาบ เป็นต้น
"กลุ่ม, พวง, ช่อ"	
กนุตบ	จาก ัญญาตา
"คืบ"	
คันร	อัฐิ ฟัน กระจับปี่ เป็นต้น
"กอง"	
กูราศ	ปลา เช่น ปลาแหง ปลากรอบ
"ไม้"	
ชูป	หมาก มะพร้าว
"จัน"	
ชววจ	ปอ
"มัด"	
จุงกัก	ปลา เช่น ปลาแหง ปลากรอบ
"ไม้"	

คำลักษณะนาม	คำนามที่คำลักษณะนามใช้ด้วย
जूโกम "พวง"	ผลไม้ เช่น มะม่วง มะพร้าว
श्री "แนว, แถว"	ข้าวโพด อ้อย เป็นต้น
खुलास "พวง"	ปลา เช่น ปลาแห้ง ปลากรอบ
खुरनीज "ไม้"	สัตว์ เช่น เนื้อแห้ง ปลาหมึกแห้ง
शुद्ध "กระโจม"	พื้น
दुर्लभ "ไม้"	ปลา เช่น ปลาแห้ง ปลากรอบ
तंग "ช่อ, ยอด"	ไม้เลื้อย เช่น พัก พักทอง หรือผลไม้ เช่น มะม่วง เป็นต้น
बाज "มัด"	พื้น อ้อย
धनक "แผนก"	ทางสรรพสินค้า
राव "แถว"	จาน ชาม

คำลักษณนาม	คำนามที่คำลักษณนามใช้ควบ
ท. กง	กองทหาร กองทัพ
"กอง"	
คาย	จาก หญ้าคา
"คั๊บ"	
ส่วน	ขนม ที่น่า เป็นต้น
"ส่วน"	
ชูง	สัตว์ต่าง ๆ เช่น วัว ควาย เป็นต้น
"ชูง"	
ท-ช. ครอก	สัตว์ต่าง ๆ เช่น หม่า แมว เป็นต้น
"ครอก"	
มูลาย	หมาก มะพร้าว ตาล
"ทะจาย"	
บ-ส. คุมก	หญ้า คนขอ
"พุม"	
คณะ	มนุษย์ที่อยู่รวมกัน
"คณะ"	
นิกาย	นักบวชในศาสนา
"นิกาย"	

8.1.1.2 คำลักษณนามบอกบุคคล

คำลักษณนามประเภทนี้มี 5 คำ ประกอบด้วยคำภาษาเขมร 2 คำ และคำบาลีสันสกฤตอีก 3 คำ

8.1.1.4 คำลักษณนามบอกสิ่งของ

คำลักษณนามประเภทนี้เป็นคำลักษณนามที่น่าสนใจ เพราะเป็นคำลักษณนามประเภทหนึ่งที่บังอิทธิพลภาษาไทยชัดเจนยิ่งกว่าคำลักษณนามประเภทอื่น ๆ ทุกประเภท เขมรไม่เพียงแต่จะยืมคำลักษณนามภาษาไทยไปใช้ในภาษาเขมร แต่ยังนำคำลักษณนามคำนั้นไปใช้ตรงกับคำนามที่ปรากฏในภาษาไทย และยังมีคำแปล (loan translations) ของคำลักษณนามภาษาไทยไปใช้ในภาษาเขมรอีกด้วย

8.1.1.4.1 การยืมคำศัพท์

เขมรยืมคำลักษณนามภาษาไทยไปใช้ในภาษาเขมรจำนวนหนึ่ง¹ คำลักษณนามพวกนี้ปรากฏกับคำนามเหมือนกับในภาษาไทย มีจำนวนคำ 17 คำ ดังนี้

คำลักษณนาม		คำนามที่คำลักษณนามใช้ด้วย
ภาษาไทย	ภาษาเขมร	
ข้าง	ข้าง	ของที่เป็นคู่ เช่น ตา แถวต้นไม้ เป็นต้น
เครื่อง	เครื่อง	เครื่องยนตร์
จับ	จับ	พลู ฝา
ชั้น	ชาน	ฝา บาน
ชุด	ชุด	ละคร
ตัว	ตัว	สัตว์ต่าง ๆ เช่น ม้า วัว ควาย เป็นต้น หรือสิ่งของต่าง ๆ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ตุ๊กตา เป็นต้น

¹ คำเหล่านี้ได้พิสูจน์แล้วว่า เป็นคำไทยตามเกณฑ์พิจารณาคำไทยในบทที่ 3

คำลักษณนาม		คำนามที่คำลักษณนามใช้ควย
ภาษาไทย	ภาษาเขมร	
แท่ง	แท่ง	คินสอ ปากกา
นัด	ฉาค	กระสุนปืน
ผืน	ผืน	ผ้า
ชุก	ชุก	พระไตรปิฎก ไบลาน คัมภีร์
แผ่น	แผ่น	กระดาษ กระดาน อีสุ เป็นต้น
พับ	ผาบ	ผ้า
เรื่อง	เรื่อง	นิทาน
วง	วง	เครื่องดนตรี แหวน มโหรี
สิ่ง	สิ่ง	ทรัพย์สินสมบัติ
ท่อ	โห	เทียน ไม้ขีด เป็นต้น

คำลักษณนาม 1 คำ ที่เขมรนำไปใช้กับคำนามต่างจากภาษาไทย คือ

คำลักษณนาม	คำนามที่คำลักษณนามใช้ควย	
ภาษาไทย	ภาษาเขมร	
บอน		สถานที่เล่นการพนัน เช่น บอนไก่
	บน	มนุษย์ สัตว์ หรือสิ่งของที่อยู่รวมกัน

มีคำลักษณนามไทย-เขมร 1 คำ ที่ไทยและเขมรใช้ตรงกัน

คำลักษณนาม		คำนามที่คำลักษณนามใช้ด้วย
ภาษาไทย	ภาษาเขมร	
สำหรับ	สมุราบ	เสื่อผ้า เครื่องกิน เช่น กับข้าวควว หวาน เป็นต้น

8.1.1.4.2 การยืมคำแปล

คำลักษณนามส่วนใหญ่ในภาษาไทยจะมีความสัมพันธ์กับคำนามที่คำลักษณนามคำนั้นใช้ด้วย คำลักษณนามหลายคำจะมีความหมายประจำคำ เพราะคำลักษณนามคำนั้นมีรูปเดียว กับคำที่ทำหน้าที่อื่น ๆ ทางไวยากรณ์ด้วย เช่น เป็น คำนาม คำกริยา เป็นต้น เมื่อเขมรยืมคำลักษณนามไทยไป เขมรได้นำความหมายของคำนามซึ่งมีรูปและเสียงพ้องกับคำลักษณนามนั้นไปแปลเป็นคำภาษาเขมร แล้วใช้คำภาษาเขมรนั้นเป็นคำลักษณนาม คำลักษณนามประเภทนี้มี 29 คำ ประกอบด้วยคำภาษาเขมร 26 คำ และคำภาษาบาลีสันสกฤต 3 คำ

ภาษาไทย	เขมรใช้เป็น คำลักษณนาม	คำนามที่คำลักษณนามใช้ด้วย
มวน	มูร "มวน"	บุหรื
เมล็ด	ครุราบ "เมล็ด"	เมล็ดพืช เช่น แตงกวา, เมล็ดข้าว เป็นต้น
เรื่อน	นุทะ "เรื่อน"	นาฬิกา

ภาษาไทย	เขมรโบราณ คำลักษณนาม	คำนามที่คำลักษณนามใช้ด้วย
เส้น	แซ่ส "เส้น"	เชือก กล้วย ไหม
หลัง	ซุนง "หลัง"	มุง บ้าน
หวี	สุนิต "หวี"	กล้วย
หัว	ภูบาล, ทุบง "หัว"	หนังสือ
หอ	กญจบ "หอ"	สิ่งของต่าง ๆ เช่น ขนม กลักนุหรี เป็นต้น
หาง	กนุทุย "หาง"	ปลา
กระบอก	บับง "กระบอก"	ข้าวหลาม ฟืน
ฉิ่ง	กัณต "ฉิ่ง"	ฉา
ชุก	บัน "ชุก"	จาน แก้ว
คาม	มฺง "คาม"	ปากกา

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาษาไทย	เขมรไช้ เป็น คำลักษณนาม	คำนามที่คำลักษณนามไช้ควย
ฉีน	ยูท่าง "ฉีน"	ผ้า เลื่อ
แฉ่น	บ่าง "แฉ่น"	กรอบต่าง ๆ เช่น กรอบกระจก กรอบรูป เป็นต้น
ฉัก	คั้วร "ฉัก"	มะชาม
หับ	ฉุนศ "หับ"	ผ้า
ฟอง	สุต "ฟอง"	ไช้ต่าง ๆ เช่น ไช้ไก่ ไช้เบ็ค เป็นต้น
ภาษาบาลี ในภาษาไทย	เขมรไช้ เป็น คำลักษณนาม	คำนามที่คำลักษณนามไช้ควย
คัมภีร	คัมภีร "คัมภีร"	หนังสือใบลาน
ฉล	แฉล "ฉล"	ฉลไม้ต่าง ๆ เช่น ส้ม มะม่วง เป็นต้น
กัณท์	กณฺฑ "กัณท์"	หนังสือใบลาน

คำลักษณนามภาษาเขมรบางคำใช้กับคำนามได้แคบกว่าคำนามในภาษาไทย จึงทำให้เขมรต้องใช้คำ 2 คำ เป็นลักษณนามที่ตรงกับลักษณนามคำเดียวในภาษาไทย เช่น

ภาษาไทย	เขมรใช้เป็น คำลักษณนาม	คำนามที่คำลักษณนามใช้ด้วย
หน้า	मुख "หน้า"	เทวรูป เช่น พระพรหม พระอินทร์ เป็นต้น
	ทัพ "หน้า"	หน้าหนังสือ
ก่อน	ภูมิ "ก่อน"	อิฐ หิน
	รมุ "ก่อน"	ยาสูบ
คอก	ไต "คอก"	ตะกรุด
	สรไล "คอก"	รูป (เขมรยังใช้กับ เข็อก ลวด เป็นต้น อีกด้วย)
ใบ	ฏก "ใบ"	ตะกร้าแบบต่าง ๆ เช่น กระบุง กระจาด เป็นต้น
	สนลือก "ใบ"	ใบไม้ ใบเสมา

8.1.1.5 คำลักษณนามบอกสถานที่

คำลักษณนามประเภทนี้มี 5 คำ ประกอบด้วยคำภาษาเขมร

4 คำ และคำภาษาไทย 1 คำ

คำลักษณนาม	คำนามที่คำลักษณนามใช้ควย
ช. กนูดง "แหง" คับน "ตำบล" ภูนาล "ชนคั" อนุดี "แหง"	โรงเรียน บ้าน เป็นต้น หมู่บ้าน สวน ศาลา
ท. โรง "โรง"	โรงมหรสพต่าง ๆ เช่น โรงลิเก เป็นต้น

8.1.1.6 คำลักษณนามบอกทั่วไป

คำลักษณนามประเภทนี้มี 6 คำ ประกอบด้วย คำภาษาไทย-เขมร 3 คำ คำภาษาไทย 1 คำ และคำภาษาบาลีสันสกฤต 2 คำ

คำลักษณนาม	คำนามที่คำลักษณนามใช้ควย
ท-ช. จัฟัก "จำพวก"	บุคคล สิ่งของทางนามธรรม เช่น ความกั ความชั่ว สิ่งของทางวัตถุธรรม เช่น ต้นไม้ สัตว์ เป็นต้น
ฟัก	" " "
"พวก"	" " "
แบบ	" " "
"แบบ"	" " "

ตารางที่ 14 แสดงคำลักษณนามประเภทต่าง ๆ ที่ปรากฏทั้งในเขมรยุคปัจจุบัน
และเขมรยุคกลาง

คำ ลักษณนาม ประเภทต่าง ๆ	เขมรยุค ต่าง ๆ	เขมรยุคปัจจุบัน	เขมรยุคกลาง	ความหมาย
บอกการชั่งตวงวัด	ตำลึง บาท หตุต	ตำลึง บาท หตุต	ตำลึง บาท หตุต	"ตำลึง" "บาท" "หนึ่งศอก"
บอกบุคคล	องค พระองค นาก	องค พระองค อนุก	องค พระองค อนุก	"องค" "พระองค" "คน"
บอกเวลา	จุน่า ฎึง วสุสา	จุน่า โตง, ทง วสุสา	จุน่า โตง, ทง วสุสา	"ปี" "ครั้ง" "ปี"
บอกสิ่งของ	ขาง เฎิม สมุราบ	ขาง เตมม สมุราบ	ขาง เตมม สมุราบ	"ขาง" "ตน" "สำหรับ"
บอกสถานที่	อนูเล	อนูเด	อนูเด	"แห่ง"
บอกทั่วไป	ปรุการ	ปรุการ	ปรุการ	"ประการ"
บอกกริยา	มาต	มาต	มาต	"คำ"

คำลักษณนามที่ปรากฏเฉพาะยุคเขมรกลางมี 2 ประเภท ดังนี้ คือ

8.1.2.1 คำลักษณนามบอกการชั่งตวงวัด

คำลักษณนามประเภทนี้มี 5 คำ ประกอบด้วยคำภาษาเขมร

1 คำ ภาษาไทย 1 คำ ภาษาไทย-เขมร 1 คำ และภาษาบาลีสันสกฤต 2 คำ

ก. หน่วยเงิน

คำลักษณนามประเภทนี้มี 3 คำ เป็นคำภาษาเขมร 1 คำ

คำภาษาไทย 1 คำ และ คำภาษาไทย-เขมร 1 คำ คำลักษณนามภาษาไทยคำแรกปรากฏ

ในปี พ.ศ. 2170 คือ คำว่า ฐลิง¹

คำลักษณนาม

คำนามที่คำลักษณนามใช้ด้วย

ข. ฐลิง

เงิน

"ฐลิง"

¹คำ ฐลิง เป็นคำลักษณนามภาษาไทยคำแรกที่ปรากฏในภาษาเขมรเมื่อปี พ.ศ. 2170 ดังความว่า

บุราก ฐลิง 1 เมอมบ ช้วย ฐลิง 1... อวาร ฐลิง (นกรวตฺต. 10)

เงิน ฐลิง 1 แมอบ ช้วย ฐลิง 1... อวาร ฝ็อง

"เงิน 1 ฐลิง แมอบช้วย 1 ฐลิง อวาร 1 ฝ็อง"

คำ ฐลิง นี้ S. Lewitz ได้อธิบายไว้ในวารสาร B.E.F.E.O เล่มที่ 59 หน้า 223 ว่า คือคำว่า ฝ็องของไทย ซึ่งอาจจะพิจารณาได้ว่า เพราะเขมรไม่มีหน่วยเสียง /f/ ในภาษา เมื่อยืมคำไทยไป จึงต้องหาวิธีเขียนที่จะถ่ายทอดเสียงเสียดแทรกเสียงนี้ตาม อักษรวิธีเขมร ตัวช้อน ฐว จะแทนเสียง /phv/ แต่เมื่อเสียงควบ /phv/ ไม่มีในภาษา เขมร จึงน่าจะยืมไปใช้แทนเสียง /f/ ซึ่งยืมไปจากไทยได้ (ดูเกณฑ์ข้อ 3.1.4)

คำลักษณนาม	คำนามที่คำลักษณนามใช้ด้วย
ท. ฎวี่ง	เงิน
"เฟื้อง"	"
ท-ช- ไพ	"
"ไพ"	"

ข. การนับ

คำลักษณนามประเภทนี้ประกอบด้วยคำบาลีสันสกฤต 2 คำ

ดังนี้

คำลักษณนาม	คำนามที่คำลักษณนามใช้ด้วย
บ-ส. พยาม	ระยะทาง
"หนึ่งวา"	"
โยธุน	"
"โยธน์"	"

8.1.2.2 คำลักษณนามบอกบุคคล

คำลักษณนามประเภทนี้มีเพียงคำเดียว ได้แก่

คำลักษณนาม	คำนามที่คำลักษณนามใช้ด้วย
บ-ส. สมนฺวาน	ลูกหลาน เข็สสาย วงศ์วาน
"ชั่วโคตร"	"

8.1.3 เขมรยุคโบราณ

คำลักษณนามในเขมรยุคนี้มี 44 คำ เป็นคำศัพท์ภาษาเขมรและภาษาสันสกฤต คำลักษณนามเหล่านี้แบ่งได้เพียง 6 ประเภท คือ คำลักษณนามบอกการตั้งตวงวัด คำลักษณนามบอกสิ่งของ คำลักษณนามบอกบุคคล คำลักษณนามบอกสถานที่ คำลักษณนามบอกทั่วไป

คำลักษณะนามบอกเวลา ส่วนคำลักษณะนามบอกกริยาไม่ปรากฏ คำลักษณะนามบอกการซึ่งดวงวัดปรากฏจำนวนคำมากที่สุด คือ 31 คำ รองลงมาคือ คำลักษณะนามบอกเวลา 7 คำ ส่วนคำลักษณะนามประเภทอื่น ๆ มี 1 - 2 คำ

คำลักษณะนามส่วนใหญ่ในเขมรยุคโบราณเป็นคำศัพท์เฉพาะยุค ไม่ปรากฏในเขมรยุคกลางและยุคปัจจุบัน มีบางคำที่ปรากฏในเขมรยุคอื่น ๆ ด้วย คำที่ปรากฏเฉพาะแต่ยุคโบราณมี 27 คำ ส่วนคำที่ปรากฏในเขมรยุคอื่น ๆ ด้วยมี 17 คำ ได้แก่ คำที่ปรากฏในเขมรทุกยุค 9 คำ คำที่ปรากฏในเขมรยุคโบราณกับยุคปัจจุบัน 8 คำ คำลักษณะนามประเภทหลังนี้จะปรากฏในเขมรยุคกลางด้วย เพียงแต่ไม่พบหลักฐานในเอกสารที่ใช้ค้นคว้าเท่านั้น คำลักษณะนามที่ปรากฏในเขมรยุคอื่น ๆ ทั้ง 17 คำ มีดังนี้

ตารางที่ 15 แสดงคำลักษณะนามประเภทต่าง ๆ ที่ปรากฏทั้งในเขมรยุคปัจจุบัน ยุคกลาง และ ยุคโบราณ

คำ ลักษณะนาม ประเภทต่าง ๆ	เขมรยุค ต่าง ๆ	เขมรยุค ปัจจุบัน	เขมรยุค กลาง	เขมรยุค โบราณ	ความหมาย
บอกการซึ่งดวงวัด	ตมฺลึง บาท กญฺเจี แวก หตุถ นึม	ลึง, ตฺลึง บาท - แวก หตุถ -	ลึง, ตฺลึง บาท - แวก หตุถ -	ลึง, ตฺลึง บาท เซ เวนุก หต เพน	"ต่าลึง" "บาท" "ตะกราปากผาย กันตัน" "ทัพพี" "หนึ่งศอก" "ควายหรือวัว 1 คู่"

คำ ลักษณะนาม ประเภทต่าง ๆ	เขมรยุค ต่าง ๆ	เขมรยุค ปัจจุบัน	เขมรยุค กลาง	เขมรยุค โบราณ	ความหมาย
บอกการขังทวงวัด	คุณลักษณะนาม บอกสิ่งของ (ตุง)	-	-	ตุงวง	"(งาข้าง) 1 คู่"
	คุณลักษณะนาม บอกสิ่งของ (ภาค)	-	-	ภาค	"ส่วน"
บอกบุคคล	นาก	จูนก, นัก	จูนก	จูนก	"คน"
บอกเวลา	ยบ	-	-	ยบ	"กลางคืน"
	ไฉง	-	-	ไฉง	"วัน"
	จุน่า	-	-	จุน่า	"ปี"
บอกสิ่งของ	เฌิม	เฌิมน	เฌิม	เฌิม	"คน"
	แซต	-	-	แซต	"สาย, เส้น"
	สมรราบ	สมรราบ, สมรราบ	สมรราบ	สมรราบ	"สำหรับ"
	ตุง	-	-	คุณลักษณะนาม บอกการขัง ทวงวัด (ตุงวง)	"หัว"

คำ ลักษณนาม ประเภทต่าง ๆ	เขมรยุค ต่าง ๆ	เขมรยุค ปัจจุบัน	เขมรยุค กลาง	เขมรยุค โบราณ	ความหมาย
บอกสิ่งของ	ภาค	-	ดูลักษณนาม บอกการตั้ง ตวง วัด (ภาค)	"เต็ม"	
บอกสถานที่	อนุเล	อนุเล	อนุเล	"แห่ง"	
บอกทั่วไป	ปุรการ	ปุรการ	ปุรการ	"ประการ"	

คำลักษณนามที่ปรากฏเฉพาะยุคเขมรโบราณมี 2 ประเภท คือ คำลักษณนามบอกการตั้งตวงวัด และ คำลักษณนามบอกเวลา มีจำนวนคำ 27 คำ ดังนี้

8.1.3.1. คำลักษณนามบอกการตั้งตวงวัด

คำลักษณนามประเภทนี้มี 23 คำ ประกอบด้วยคำภาษาเขมร 21 คำ และคำภาษาสันสกฤต 2 คำ

ก. หน่วยเงิน

คำลักษณนามประเภทนี้มี 3 คำ เป็นคำภาษาเขมร 2 คำ และคำสันสกฤต 1 คำ

ค. หน่วยปริมาตร

คำลักษณนามประเภทนี้ประกอบด้วยคำภาษา

เขมร 7 คำ

คำลักษณนาม	คำนามที่คำลักษณนามใช้ด้วย
ช. คณฑ	น้ำหอม
"คลัง"	
ดูลง, โดูลง	ข้าวสาร ละหุ่ง งา ชิง เป็นต้น
" - "	
มาส	น้ำผึ้ง
" - "	
ล๊ะ	ข้าวสาร ละหุ่ง งา ชิง เป็นต้น
" - "	
วี	ขี้ผึ้ง มูลวัว
" - "	
อนุทวง	เนยเหลว น้ำผึ้ง
" - "	
อาวร	ข้าวสาร ละหุ่ง งา ชิง
" - "	

คำลักษณนามบอกปริมาณในบุคคลเขมรโบราณอาจตรงวัสดุตามปริมาณมากไปหาน้อย
ดังนี้ ดูลง เชา¹ ล๊ะ อาวร เชน

¹ดูตารางที่ 15 หน้า 248

ภาษาสันสกฤต 1 คำ ได้แก่ ศก "ศก"

จำนวนคำลักษณนามในภาษาเขมรมี 262 คำ เขมรยุคปัจจุบันมีจำนวนคำมากที่สุด เขมรยุคกลางมีจำนวนคำน้อยที่สุด ในแต่ละยุคมีประเภทของคำลักษณนามแตกต่างกัน ดังตารางที่ 16 ดังนี้

ตารางที่ 16 แสดงจำนวนคำลักษณนามประเภทต่าง ๆ ในเขมรยุคปัจจุบัน ยุคกลาง และ ยุคโบราณ

เขมร ยุค ต่าง ๆ	คำลักษณ- นามบอก การชั่ง ตวงวัด	คำลักษณ- นามบอก บุคคล	คำลักษณ- นามบอก เวลา	คำลักษณ- นามบอก สิ่งของ	คำลักษณ- นามบอก สถานที่	คำลักษณ- นามบอก ทั่วไป	คำลักษณ- นามบอก กริยา	จำนวน
เขมรยุค ปัจจุบัน	119	5	13	46	5	6	3	197
เขมรยุค กลาง	8	4	3	3	1	1	1	21
เขมรยุค โบราณ	31	1	7	3	1	1	-	44

8.2 ตำแหน่งคำลักษณนามในโครงสร้างนามวลีและกริยาวลี

คำลักษณนามภาษาเขมรปรากฏในโครงสร้างนามวลีและโครงสร้างกริยาวลี คำลักษณนามภาษาเขมรทุกยุคปรากฏในโครงสร้างนามวลี ส่วนที่ปรากฏในโครงสร้างกริยาวลี มีในเขมร 2 ยุค คือ ยุคปัจจุบัน และ ยุคกลาง

โครงสร้างนามวลีซึ่งประกอบด้วยคำลักษณนามมี 2 แบบ ดังนี้

แบบที่ 1 : คำนาม-คำบอกจำนวน-คำลักษณนาม

แบบที่ 2 : คำนาม-คำลักษณนาม-คำบอกจำนวน

โครงสร้างนามวลีแบบที่ 1 ปรากฏในเขมรยุคปัจจุบัน ยุคกลาง และยุคโบราณ โครงสร้างแบบนี้ตรงกับโครงสร้างนามวลีในภาษาไทย ส่วนโครงสร้างนามวลีแบบที่ 2 ปรากฏในเขมร 2 ยุค คือ ยุคโบราณ และ ยุคกลาง ในเขมรยุคปัจจุบันไม่ปรากฏ

ส่วนโครงสร้างกริยาวลีซึ่งประกอบด้วยคำลักษณนามมีเพียงแบบเดียว คือ คำกริยา-คำบอกจำนวน-คำลักษณนาม ตำแหน่งคำลักษณนามในโครงสร้างแบบนี้ปรากฏในตำแหน่งเดียวกับคำลักษณนามในโครงสร้างนามวลีแบบที่ 1 โครงสร้างแบบนี้พบในเขมร 2 ยุค คือ เขมรยุคปัจจุบัน และเขมรยุคกลาง ส่วนเขมรยุคโบราณไม่ปรากฏ

8.2.1 เขมรยุคปัจจุบัน

คำลักษณนามในเขมรยุคปัจจุบันปรากฏในโครงสร้างนามวลีและกริยาวลี ดังนี้

8.2.1.1 โครงสร้างนามวลีแบบที่ 1

คำลักษณนามในเขมรยุคปัจจุบันปรากฏในโครงสร้างนามวลีแบบเดียว คือ แบบที่ 1 : คำนาม-คำบอกจำนวน-คำลักษณนาม คำลักษณนามทุกประเภทของเขมรยุคปัจจุบันนี้ ปรากฏในโครงสร้างแบบดังกล่าวนี้ จะยกตัวอย่างคำลักษณนามทุกประเภทที่ปรากฏในโครงสร้างแบบที่ 1 ดังนี้

คำลักษณนามบอกการชั่งตวงวัด เช่น คำ หาบ "หาบ"

คำนาม	คำบอกจำนวน	คำลักษณนาม
กรวามู	30	หาบ
กระวาน	30	หาบ

"กระวาน 30 หาบ"

คำลักษณนามบอกบุคคล เช่น นก "คน"

คำนาม	คำบอกจำนวน	คำลักษณนาม
อุณฺหฺคฺร	1	นาก
คฺุณฺหฺคฺร	1	คน
"คฺุณฺหฺคฺร 1 คน"		

คำลักษณนามบอกสิ่งของ เช่น ผุฑะ "เรือ"

คำนาม	คำบอกจำนวน	คำลักษณนาม
นาฬิกา	2	ผุฑะ
นาฬิกา	2	เรือ
"นาฬิกา 2 เรือ"		

คำลักษณนามบอกสถานที่ เช่น โรง "โรง"

คำนาม	คำบอกจำนวน	คำลักษณนาม
โรงจกร	2 - 3	โรง
โรงจักร	2 - 3	โรง
"โรงจักร 2 - 3 โรง"		

คำลักษณนามบอกทั่วไป เช่น จัพวก "จำพวก"

คำนาม	คำบอกจำนวน	คำลักษณนาม
มนุสฺส	5	จำพวก
มนุสฺย	5	จำพวก
"มนุสฺย 5 จำพวก"		

ถ้าคำนามมีคำขยาย คำขยายนั้นจะปรากฏระหว่างคำนามกับคำจำนวนนับได้ เช่น

คำนาม	คำอื่น ๆ	คำบอกจำนวน	คำลักษณนาม
เสี้ยวเกา	เล็เกาอีเนาะ	2	กูปาค
หนังสือ	บนเกาอีนั้น	2	เล่ม
"หนังสือบนเกาอีตัวนั้น 2 เล่ม"			

ส่วนคำลักษณนามบอกเวลา คำนามที่ปรากฏหน้าคำบอกจำนวนไม่จำเป็นต้องปรากฏ
 ค่าย เช่น ไฉง "วัน"

คำบอกจำนวน	คำลักษณนาม
3	ไฉง
3	วัน
"3 วัน"	

8.2.1.2 โครงสร้างกริยาวลี : คำกริยา-คำบอกจำนวน-คำลักษณนาม

คำลักษณนามที่ปรากฏในโครงสร้างกริยาวลีมีเพียง

ประเภทเดียว คือ

คำลักษณนามบอกกริยา เช่น จบ "จบ" ชู้ "รอบ"

คำกริยา	คำบอกจำนวน	คำลักษณนาม
เมิด	2	จบ
กู	2	จบ
"กู 2 จบ"		

หรือ

เฎีร	3	ชู้
เคิน	3	รอบ
"เคิน 3 รอบ"		

8.2.2 เขมรยุคกลาง

คำลักษณนามในเขมรยุคกลางปรากฏในโครงสร้างนามวลีและกริยาวลี โครงสร้างนามวลีในเขมรยุคกลางมี 2 แบบ แบบหนึ่ง ปรากฏเช่นเดียวกับเขมรยุคปัจจุบัน คือ โครงสร้างแบบที่ 1 : คำนาม-คำบอกจำนวน-คำลักษณนาม อีกแบบหนึ่งปรากฏแตกต่างจากเขมรยุคปัจจุบัน คือ โครงสร้างแบบที่ 2 : คำนาม-คำลักษณนาม-คำบอกจำนวน โครงสร้างนามวลีแบบที่ 2 นี้ ปรากฏเหมือนในเขมรยุคโบราณ ส่วนโครงสร้างกริยาวลีมีเพียงแบบเดียวและปรากฏเช่นเดียวกับเขมรยุคปัจจุบัน คือ โครงสร้างแบบ คำกริยา-คำบอกจำนวน-คำลักษณนาม

8.2.2.1 โครงสร้างนามวลีแบบที่ 1 : คำนาม-คำบอกจำนวน-คำลักษณนาม

คำลักษณนามที่ปรากฏในโครงสร้างนามวลีประเภทนี้มี

ครบทุกประเภท ดังนี้

คำลักษณนามบอกการชั่งตวงวัด เช่น สณฺฎาน "ชั้วโคตร"

คำนาม	คำบอกจำนวน	คำลักษณนาม
โบลง ญอน ญม ญมย	บรูว่าพิลล	สณฺฎาน (นครวตุต.4)
ฟี่ นอง ลุก หลาน	เจ็ด	ชั้วโคตร
"ฟี่นองลูกหลานเจ็ดชั้วโคตร"		

คำลักษณนามบอกบุคคล เช่น พุระองค "พระองค์"

คำนาม	คำบอกจำนวน	คำลักษณนาม
พุระราชเทพีบพิตร	บิยร	พุระองค (นครวตุต.3)
พุระราชเทพีบพิตร	สอง	พุระองค
"พุระราชเทพีบพิตรสองพุระองค์"		

คำลักษณนามบอกเวลา เช่น โทง "ครั้ง"

คำนาม	คำบอกจำนวน	คำลักษณนาม	
ทาน	5	โทง	(นควรต.31)
ทาน	5	ครั้ง	
"ทาน 5 ครั้ง"			

ตามปกติคำนามหน้าคำบอกจำนวนไม่ปรากฏก็ได้ เช่น วสุธา "ปี"

คำบอกจำนวน	คำลักษณนาม	
5000	วสุธา	(นควรต.38)
5000	ปี	
"5000 ปี"		

คำลักษณนามบอกสิ่งของ เช่น เต็มุน "ต้น"

คำนาม	คำบอกจำนวน	คำลักษณนาม	
พระศรีวิฑูมทาโพธิ	30	เต็มุน	(นควรต.34)
พระศรีวิฑูมทาโพธิ	30	ต้น	
"พระศรีวิฑูมทาโพธิ 30 ต้น"			

คำลักษณนามบอกสถานที่ เช่น อนุเล "แห่ง"

คำนาม	คำบอกจำนวน	คำลักษณนาม	
นิพพาน	ม้วย	อนุเล	(นควรต.2)
นิพพาน	หนึ่ง	แห่ง	
"นิพพานหนึ่งแห่ง"			

คำลักษณนามบอกทั่วไป เช่น ปุรการ "ประการ"

คำนาม	คำบอกจำนวน	คำลักษณนาม
จริต	ปี	ปุรการ (จูบาบ.น.23)
จริต	สาม	ประการ

"จริตสามประการ"

คำนามมีคำขยาย คำขยายนี้นั้นจะปรากฏระหว่างคำนามกับคำจำนวนนับได้ เช่น

คำนาม	คำอื่น ๆ	คำบอกจำนวน	คำลักษณนาม
พระช	ท	บัว	พระองค์ (นคราวต.3)
พระช	ทอ	สี่	พระองค์

"พระชสี่รูป"

8.2.2.2 โครงสร้างนามวลีแบบที่ 2 : คำนาม-คำลักษณนาม- คำบอกจำนวน

คำลักษณนามที่ปรากฏในโครงสร้างนามวลีแบบนี้มีคำลักษณนามประเภทเดียว คือ คำลักษณนามบอกการซึ่งตวงวัด เฉพาะบอกหน่วยเงินและน้ำหนักเท่านั้น ส่วนคำลักษณนามบอกการซึ่งตวงวัดที่บอกหน่วยย่อยอื่น ๆ เช่น บอกปริมาณ บอกความยาว บอกจำนวน จะปรากฏในโครงสร้างนามวลีแบบที่ 1 ดังกล่าวข้างต้นแล้ว

คำลักษณนามบอกการซึ่งตวงวัดเฉพาะหน่วยเงิน เช่น ตำลึง

คำนาม	คำลักษณนาม	คำบอกจำนวน
ทองคำ	ตำลึง	10 (นคราวต.37)
หนัก	ตำลึง	10

"หนัก 10 ตำลึง"

หรือ

คำนาม	คำลักษณนาม	คำบอกจำนวน	
บุร๋าก	ท่ลิ่ง	3	(นกรวต๓.38)
เงิน	ท่ำลิ่ง	3	
"เงิน 3 ท่ำลิ่ง"			

นอกจากนี้ยังมีคำลักษณนามบางคำใน ๓ มรย๓คกลางที่ปรากฏในโครงสร้างได้
ทั้ง 2 แบบ ดังนี้

๑. ส่มุราบ

เป็นคำลักษณนามบอกสิ่งของซึ่งตามปกติในยุค ๓ มรย๓คกลางจะปรากฏในโครงสร้าง
แบบที่ 1 แต่คำ ส่มุราบ นี้ มีเพียงตัวอย่างเดียวที่ปรากฏในโครงสร้างแบบที่ 2 ค้วย เช่น

โครงสร้างแบบที่ 1

คำนาม	คำบอกจำนวน	คำลักษณนาม	
เงิน	2	ส่มุราบ	(นกรวต๓.36)
นึ่ง	2	ส่ำร็บ	
"นึ่ง 2 ส่ำร็บ"			

โครงสร้างแบบที่ 2

คำนาม	คำลักษณนาม	คำบอกจำนวน	
เกว็องบาย	ส่มุราบ	3	(นกรวต๓.30)
เกว็องซ่าว	ส่ำร็บ	3	
"เกว็องกับซ่าว 3 ส่ำร็บ"			

2-3 อุงค และ พุระองค

เป็นคำลักษณนามบอกบุคคลที่เพิ่งได้พบหลักฐานการใช้ในยุคกลางเป็น
ครั้งแรก คำลักษณนามประเภทนี้ปกติปรากฏในโครงสร้างแบบที่ 1 แต่เฉพาะคำ อุงค

และ พระองค์ กลับปรากฏในโครงสร้างทั้ง 2 แบบ ปะปนกัน เช่น

องค์

โครงสร้างแบบที่ 1

คำนาม	คำออกจำนวน	คำลักษณะนาม
พระธุดงค์กณิมิย	35	องค์ (นควรวตุต.31)
พระสลักหิน	35	องค์
"พระหินแกะสลัก 35 องค์"		

โครงสร้างแบบที่ 2

คำนาม	คำอื่น ๆ	คำลักษณะนาม	คำออกจำนวน
พระพุทธรูป	มาศ	องค์	1 (นควรวตุต.30)
พระพุทธรูป	ทอง	องค์	1
"พระพุทธรูปทอง 1 องค์"			

พระองค์

โครงสร้างแบบที่ 1

คำนาม	คำออกจำนวน	คำลักษณะนาม
พระชินรูป	17	พระองค์ (นควรวตุต.29)
พระชินรูป	17	พระองค์
"พระชินรูป 17 พระองค์"		

โครงสร้างแบบที่ 2

คำนาม	คำอื่น ๆ	คำลักษณะนาม	คำออกจำนวน
พระ	ถมท	พระองค์	5 (นควรวตุต.4)
พระ	หิน	พระองค์	5
"พระหิน 5 พระองค์"			

4. ต้มลิง

เป็นคำลักษณะนามบอกหน่วยเงินและน้ำหนัก ตามปกติคำลักษณะนามประเภทนี้ปรากฏในโครงสร้างแบบที่ 2 แต่พบตัวอย่าง 1 ตัวอย่างในบุคคลกลางที่ปรากฏในโครงสร้างแบบที่ 1 ด้วย

โครงสร้างแบบที่ 1

คำนาม	คำบอกจำนวน	คำลักษณะนาม
ต้มงน	6	ต้มลิง (นคราวต.37)
หนัก	6	ตำลึง
"หนัก 6 ตำลึง"		

โครงสร้างแบบที่ 2

คำนาม	คำลักษณะนาม	คำบอกจำนวน
ต้มงน	ต้มลิง	10 (นคราวต.37)
หนัก	ตำลึง	10
"หนัก 10 ตำลึง"		

จากตัวอย่างที่พบนี้แสดงให้เห็นว่าการเปลี่ยนความนิยมจากโครงสร้างแบบที่ 2 มาเป็นแบบที่ 1 น่าจะได้เกิดขึ้นในเขมรยุคกลาง หรือก่อนหน้านั้นสักเล็กน้อย คำที่ 1 - 4 ที่พบนี้เป็นหลักฐานแสดงร่องรอยของการเปลี่ยนแปลง จึงยังคงมีโครงสร้างแบบที่ 2 ตามความนิยมในสมัยโบราณควบคู่ไปกับโครงสร้างแบบที่ 1 ซึ่งเป็นแบบที่เกิดขึ้นใหม่

อนึ่ง ในวรรณคดีเขมรซึ่งแต่งเป็นร้อยกรอง เช่น เรื่อง รามเกียรติ์ยังมีโครงสร้างนามวลี ซึ่งประกอบด้วยคำลักษณะนามอีกแบบหนึ่ง ต่างจากโครงสร้างนามวลี 2 แบบ ดังกล่าวแล้ว โครงสร้างนามวลีที่ใช้ในรามเกียรติ์นี้ คือ โครงสร้างนามวลีแบบที่ 1 : คำนาม-คำบอกจำนวน-คำลักษณะนาม แต่นำคำนามมาปรากฏในตำแหน่งที่ 3 เป็นโครงสร้างแบบ คำบอกจำนวน-คำลักษณะนาม- คำนาม เช่น

คำบอกจำนวน	คำลักษณนาม	คำนาม	
ปี	พระองค์	กุสตุร	(ราม.1น.55)
สาม	พระองค์	กษัตริย์	
"กษัตริย์สามพระองค์"			

หรือ คำลักษณนามในโครงสร้างแบบ คำบอกจำนวน-คำลักษณนาม-คำนาม
ในบางแห่งก็ถูกตัดทิ้งไป เป็นโครงสร้างใหม่ คือ คำบอกจำนวน-คำนาม เช่น

คำบอกจำนวน	คำนาม	
พีร	กุสตุรีกุสตุรา	(ราม.1น.17)
สอง	กษัตริย์กษัตรา	
"กษัตริย์กษัตราสองพระองค์"		

8.2.2.3 โครงสร้างกริยาวลี : คำกริยา-คำบอกจำนวน-คำลักษณนาม

คำลักษณนามในเขมรยุคกลางปรากฏในโครงสร้างกริยาวลี

ได้ 1 ประเภท เช่นเดียวกับเขมรยุคปัจจุบัน คือ

คำลักษณนามบอกกริยา เช่น มาต "คำ"

คำกริยา	คำบอกจำนวน	คำลักษณนาม	
(สูดา)ฉี	ม้วย	มาต	(ราม.78น.51)
หมาก กิน	หนึ่ง	คำ	
"หมากกินหนึ่งคำ"			

8.2.3 เขมรยุคโบราณ

คำลักษณนามในเขมรยุคโบราณปรากฏในโครงสร้างนามวลีแต่ไม่ปรากฏในโครงสร้างกริยาวลี และปรากฏมีโครงสร้าง 2 แบบ เช่นเดียวกับยุคเขมรกลาง คือ

แบบที่ 1 : คำนาม-คำบอกจำนวน-คำลักษณนาม

แบบที่ 2 : คำนาม-คำลักษณนาม-คำบอกจำนวน

8.2.3.1 โครงสร้างนามวลีแบบที่ 1 : คำนาม-คำบอกจำนวน-
คำลักษณนาม

คำลักษณนามที่ปรากฏในโครงสร้างแบบนี้ 2 ประเภทคือ

คำลักษณนามบอกบุคคล เช่น อุนก "คน"

คำนาม	คำบอกจำนวน	คำลักษณนาม
กวน	มวน	อุนก (จารึกเขมร.956)
ลูก "ลูกสี่คน"	สี่	คน

คำลักษณนามบอกเวลา เช่น จูน่า "ปี"

คำบอกจำนวน	คำลักษณนาม
มูวาย "หนึ่งปี"	จูน่า (จารึกเขมร.831)

โครงสร้างแบบนี้ในยุคเขมรโบราณยังปรากฏไว้ในที่จำกัดอีก 1 - 2 กรณี ดังนี้

คำขยายคำนามปรากฏหน้าคำบอกจำนวน และหลังคำนาม คำลักษณนามเป็นคำลักษณนามประเภทบอกทั่วไป และบอกการตั้งดวงวัด เฉพาะกรณี พบข้อมูลเพียงตัวอย่างละ 1 ประโยค

คำลักษณนามบอกทั่วไป เช่น ปุรการ "ประการ"

คำนาม	คำอื่น ๆ	คำบอกจำนวน	คำลักษณนาม
ราชภย	ตุ เยง วุ	มูวาย	ปุรการ (จารึกเขมร.292)
ราชภย	ทอ เรา ไม	หนึ่ง	ประการ

"เราไม่ได้รับราชภยสักประการเดียว"

คำลักษณนามบอกการชั่งตวงวัด เฉพาะการวัด เช่น หต "หนึ่งศอก"

คำนาม	คำอื่น ๆ	คำบอกจำนวน	คำลักษณนาม
จา	ณี่	ตบ	หต (จารึกเขมร.259)
ผ้า	ใหม่	10	ศอก
"ผ้าใหม่(ยาว) 10 ศอก"			

หรือ

คำบอกจำนวนเขียนด้วยคำพูดเฉพาะเขมรยุคโบราณสมัยก่อนพระนคร (ดูข้อ 2.4) เช่น สนูเร " - " ในปีพุทธศตวรรษที่ 12

คำนาม	คำบอกจำนวน	คำลักษณนาม
เสรุ	โมย	สนูเร (จารึกเขมร.80)
นา	หนึ่ง	" - "
"นาหนึ่ง(สนูเร)"		

8.2.3.2 โครงสร้างนามวลีแบบที่ 2 : คำนาม-คำลักษณนาม- คำบอกจำนวน

โครงสร้างนามวลีแบบนี้เป็นแบบที่เขมรโบราณใช้เป็นปกติ ในภาษา คำลักษณนามที่ปรากฏในโครงสร้างนามวลีแบบที่ 2 มี 3 ประเภท ดังนี้

คำลักษณนามบอกการชั่งตวงวัด เช่น ต่ลิ่ง "ต่าลิ่ง" แทน "หนึ่งคู่"

คำนาม	คำลักษณนาม	คำบอกจำนวน
นุรก	ต่ลิ่ง	5 (จารึกเขมร.726)
เงิน	ต่าลิ่ง	5
"เงิน 5 ต่าลิ่ง"		

หรือ

คำนาม	คำลักษณนาม	คำบอกจำนวน
กรูบี่	เหน็	1 (จารึกเขมร.582)
กระป้อ	คู	1
"กระป้อ 1 คู"		

คำลักษณนามบอกสิ่งของ เช่น ทนูลบ "ตลับ"

คำนาม	คำลักษณนาม	คำบอกจำนวน
วระคนูช	ทนูลบ	มวาย (จารึกเขมร.391)
พระสุคนธ	ตลับ	หนึ่ง
"พระสุคนธหนึ่งตลับ"		

คำลักษณนามบอกสถานที่ เช่น อนุเล "แห่ง"

คำนาม	คำลักษณนาม	คำบอกจำนวน
จวบาร	อนุเล	3 (จารึกเขมร.230)
สวณ	แห่ง	3
"สวณ 3 แห่ง"		

ถ้าคำนามมีคำขยายควย คำขยายนั้นก็คั่นระหว่างคำนามกับคำลักษณนาม

ที่ตามหลังมา เช่น

คำนาม	คำอื่น ๆ	คำลักษณนาม	คำบอกจำนวน
ภูมี	ณะ	ภาค	มวาย (จารึกเขมร.933)
ที่ดิน	นี้	ส่วน	หนึ่ง
"ที่ดินแห่งนี้ .หนึ่งส่วน"			

หรือ

คำนาม	คำอื่น ๆ	คำลักษณะนาม	คำบอกจำนวน
ดูดาบ	ภูมิเสรโบ	เวาติ	3 (จารึกเขมร.158)
ราคา	ที่ดินเสรโบม	เวาติ	3

"ราคาที่ดินที่เสรโบม 3 เวาติ"

คำลักษณะนามประเภทต่าง ๆ ที่ปรากฏในโครงสร้างนามวลีในเขมรทั้ง 3 ยุค คือ เขมรยุคปัจจุบัน เขมรยุคกลาง และ เขมรยุคโบราณ ปรากฏในแบบต่าง ๆ กัน ดังสรุปไว้ในตารางที่ 17

เครื่องหมาย ×	แสดงคำลักษณะนามที่ปรากฏในโครงสร้างนามวลี
เครื่องหมาย -	แสดงคำลักษณะนามที่ไม่ปรากฏในโครงสร้างใด ๆ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 17 แสดงคำลักษณะนามประเภทต่าง ๆ ที่ปรากฏในโครงสร้าง
นามวลีในเขมรทุกยุค

คำ ลักษณะนาม ประเภทต่าง ๆ	โครงสร้าง นามวลีใน เขมรยุค ต่าง ๆ	โครงสร้างนามวลี เขมรยุคปัจจุบัน		โครงสร้างนามวลี เขมรยุคกลาง		โครงสร้างนามวลี เขมรยุคโบราณ	
		แบบที่ 1	แบบที่ 2	แบบที่ 1	แบบที่ 2	แบบที่ 1	แบบที่ 2
บอกการขังตวงวัด		×	—	×	เฉพาะ หน่วยเงิน และน้ำหนัก	เฉพาะ การวัด	×
บอกเวลา		×	—	×	—	×	—
บอกบุคคล		×	—	×	เฉพาะคำ องคุและ พระองคุ	×	—
บอกสิ่งของ		×	—	×	พบ 1 ตัวอย่าง	—	×
บอกสถานที่		×	—	×	—	—	×
บอกทั่วไป		×	—	×	—	พบ 1 ตัวอย่าง	—

ส่วนโครงสร้างกริยาลีมีเพียงแบบเดียว และปรากฏเฉพาะเขมรยุคปัจจุบัน
และเขมรยุคกลาง ส่วนเขมรยุคโบราณไม่ปรากฏ

8.3 อิทธิพลของคำลักษณนามภาษาไทยในภาษาเขมร

อิทธิพลของภาษาไทยที่มีต่อภาษาเขมรในเรื่องคำลักษณนามอาจจะแยกได้เป็น 2 ทาง คือ อิทธิพลทางการยืมศัพท์ที่เป็นลักษณนาม และ อิทธิพลทางรูปแบบคำลักษณนาม ในนามวลี การศึกษาเปรียบเทียบเรื่องคำลักษณนามในเขมรตั้งแต่ยุคโบราณเรื่อยมาจนถึงยุคปัจจุบัน ทำให้เห็นอิทธิพลของภาษาไทยในด้านนี้อย่างเด่นชัด

ในภาษาไทยคำลักษณนามเป็นหมวดคำที่สำคัญหมวดหนึ่ง คำนาม หรือ กริยา ที่ปรากฏหน้าคำบอกจำนวน หรือคำบอกกำหนดสิ่งยงตรี จะต้องมีการมีคำลักษณนามปรากฏด้วยเสมอ¹ ส่วนในภาษาเขมรคำนามหรือกริยาที่ปรากฏหน้าคำบอกจำนวนจะไม่มีคำลักษณนามปรากฏร่วมด้วยก็ได้²

คำลักษณนามในภาษาไทยยังไม่มีผู้ใดใครรวบรวมคำศัพท์ไว้ทั้งหมด มีแต่รวบรวมไว้เพียงบางสมัย เช่น สมัยสุโขทัย จำนวนคำลักษณนามมี 20 คำ³ สมัยปัจจุบัน มีผู้รวบรวมหลายท่าน แต่จำนวนคำแตกต่างกัน คำลักษณนามที่ Vilai Ruyaporn รวบรวมไว้มี 189 คำ⁴

¹ราตรี ธีนวารชกร, "คำไวยากรณ์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2516) (อัครสำเนา) หน้า 100

²J.M.Jacob, "Notes on the Numerals and Numeral Coefficients in Old, Middle and Modern khmer," Lingua, 15 (1965), p.148

³ชวนพิศ อิศูรัตน์, "การใช้คำและสำนวนไทยในสมัยสุโขทัย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517) (อัครสำเนา)

⁴Vilai Ruyaporn, "Classifiers in Thai" (Unpublished Master's Thesis Chulalongkorn University, 1964).

คำลักษณนามที่ปรากฏในพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานมี 200 คำ¹ และคำลักษณนามที่
ราศรี ธีนวารชร์ รวบรวมไว้มี 342 คำ²

ส่วนในภาษาเขมร เขมรทุกยุคมีคำลักษณนามหลายประเภท แต่ละยุคให้
ความสำคัญกับคำลักษณนามประเภทบอกการซึ่งตวงวัด ส่วนคำลักษณนามประเภทบอกสิ่งของ
เป็นจีน เป็นอย่าง เขมรเริ่มให้ความสำคัญในยุคเขมรกลาง และมีใช้มากขึ้นในยุคปัจจุบัน
คำลักษณนามประเภทนี้ ส่วนใหญ่จะประกอบด้วยคำศัพท์ภาษาไทย หรือ คำที่แปลความจาก
คำลักษณนามของไทย ซึ่งเป็นเครื่องแสดงว่า เขมรได้รับอิทธิพลทางด้านคำศัพท์ที่ใช้เป็นคำ
ลักษณนามจากภาษาไทยเข้าไปในภาษาเขมรเป็นจำนวนมาก โดยการเพิ่มจำนวนคำศัพท์
ตั้งแต่ยุคกลางเป็นต้นมา จำนวนคำศัพท์ที่เขมรยืมไปตั้งแต่ยุคกลางจนถึงยุคปัจจุบันมีจำนวนคำ
59 คำ ดังนี้

8.3.1 การยืมคำ

คำลักษณนามภาษาไทยเท่าที่พบในภาษาเขมรมี 37 คำ เป็นคำลักษณนาม
ในภาษาเขมรยุคปัจจุบัน 35 คำ และในเขมรยุคกลาง 2 คำ

ศูนย์วิจัยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹Richard B. Noss, Thai Reference Grammar, (Washington, DC. : u.S. Government Printing office, 1964), p.105

²ราศรี ธีนวารชร์, "คำไวยากรณ์" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตแผนก
ภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2516) (อัครสำเนา)

ภาษาไทย	ภาษาเขมร	
	เขมรยุคปัจจุบัน	เขมรยุคกลาง
เพ็อง	-	ภูว็อง
ข้าง	ข้าง	ข้าง
กอง	กง	-
กระป่อง	กปง	-
กระปุก	กปุก	-
ชวด	ชัวจ	-
เครื่อง	เคือร็อง	-
คู	คู	-
จาน	จาน	-
จับ	จาบ	-
จีบ	จีบ	-
ชั้น	ชาน	-
ตุค	ตุค	-
ทัว	ทัว	-
ทับ	ตาบ	-
ถุง	ถง	-
แพง	แพง	-
นัด	ฉาค	-
บอน	บน	-

ภาษาไทย	ภาษาเขมร	
	เขมรยุคปัจจุบัน	เขมรยุคกลาง
ฉัน	ฉัน	-
ฉุก	ฉุก	-
ฉั่น	ฉั่น	-
ฉุ่ง	หฺวุง	-
พับ	ฉาบ	-
โมง	โมง	-
เรื่อง	เรื่อง	-
โรง	โรง	-
ไร	ไร	-
วง	วง	-
ส่วน	ส่วน	-
สิ่ง	สิ่ง	-
เส้น	สิน	-
หาว	หาว	-
หีบ	หีบ	-
หอ	โห	-
ห้วพัน	หฺวีพัน	-
อย่าง	ย่าง	-

8.3.2 การยืมคำแปล

เขมรยืมคำแปลคำลักษณนามภาษาไทยไปใช้เป็นคำลักษณนามภาษาเขมร
เท่าที่พบมีจำนวนคำทั้งสิ้น 22 คำ จะเปรียบเทียบคำลักษณนามภาษาไทยและภาษาเขมร
ดังนี้

คำลักษณนาม ภาษาไทย	คำลักษณนาม ภาษาเขมร	คำแปล
กระบอก กอน ชิน	บំพง ฎ็, รมุ กัณท	กระบอก กอน ชิน
ชุก คอก คาม	ชุน ไต, สรไส ฎง	ชุก คอก, เส้น คาม
ใบ ผืน	ฎก, สนุสิก บุท่าง	ใบ ผืน
ผัก พับ	บ่าง คั้วร นุณท	ผัก พับ
พอง มวน	สุต มูร	พอง มวน
เมล็ด เรื้อน	คูร่าบ บุทะ	เมล็ด เรื้อน

คำลักษณนาม	คำลักษณนาม	คำแปล
ภาษาไทย	ภาษาเขมร	
เข็อก	แหวต	เข็อก
หน้า	มุข(บาลี)	หน้า
หลัง	ขุง	หลัง
หวี	สุนิต	หวี
หอ	กญจบ	หอ
หัว	กบาล, กุบุง	หัว
หาง	กนุทุย	หาง

8.3.3 ตำแหน่งคำลักษณนามในโครงสร้างนามวลีและกริยาวลี

เขมรรับอิทธิพลภาษาไทยในเรื่อง ตำแหน่งคำลักษณนามในโครงสร้างนามวลีและ กริยาวลี ดังนี้

8.3.3.1 โครงสร้างนามวลี

คำลักษณนามภาษาไทยปรากฏในโครงสร้างนามวลี 2 แบบ คือ

โครงสร้างแบบที่ 1 : คำนาม-คำบอกจำนวน-คำลักษณนาม

โครงสร้างแบบที่ 2 : คำนาม-คำลักษณนาม-คำบอกกำหนดเสียง

โครงสร้างทั้ง 2 แบบนี้ ไทยใช้เป็นปกติในภาษา ปรากฏในภาษาไทยตั้งแต่กรุงสุโขทัยเป็นราชธานีและใช้โครงสร้างทั้ง 2 แบบนี้สืบต่อมาจนตราบเท่าทุกวันนี้

ตัวอย่าง คำลักษณนามที่ปรากฏในโครงสร้างนามวลีแบบที่ 1 :

คำนาม	คำบอกจำนวน	คำลักษณนาม
คินสอ	22	แท่ง

"คินสอ 22 แท่ง"

คำขยายคำนามปรากฏหน้าคำบอกจำนวน แต่หลังคำนาม เช่น

คำนาม	คำอื่น ๆ	คำบอกจำนวน	คำลักษณนาม
คินสอ	สีเหลือง	22	แท่ง
"คินสอสีเหลือง 22 แท่ง"			

ตัวอย่างคำลักษณนามที่ปรากฏในโครงสร้างนามวลี แบบที่ 2 :

คำนาม	คำลักษณนาม	คำบอกกำหนดเสียงตรี
นาฬิกา	เรือน	นี้
"นาฬิกาเรือนนี้"		

คำขยายคำนามปรากฏหน้าคำลักษณนาม หลังคำนาม เช่น

คำนาม	คำอื่น ๆ	คำลักษณนาม	คำบอกกำหนดเสียงตรี
นาฬิกา	เล็ก	เรือน	นี้
"นาฬิกาเล็กเรือนนี้"			

ตำแหน่งคำลักษณนามที่ปรากฏในโครงสร้างนามวลีทั้ง 2 แบบ ดังกล่าวแล้ว ปรากฏหลักฐานในศิลาจารึกตั้งแต่สมัยสุโขทัย ดังนี้

โครงสร้างแบบที่ 1 :

คำนาม	คำอื่น ๆ	คำบอกจำนวน	คำลักษณนาม
พี่น้อง	ทอง คยว	5	คน (จารึกไทย.1)
พี่น้อง	ทองเดี่ยว	5	คน
"พี่น้องทองเดี่ยว 5 คน"			

โครงสร้างแบบที่ 2 :

ค่านาม	คำลักษณนาม	คำบอกกำหนดเสียงตรี
พระศรีรัตนมหาธาตุ	องค์	นี้ (จารึกไทย.3)
พระศรีรัตนมหาธาตุ	องค์	นี้

"พระศรีรัตนมหาธาตุองค์นี้"

โครงสร้างนามวลี 2 แบบนี้ ปรากฏใช้ในภาษาเขมรเพียงแบบเดียว คือ โครงสร้าง แบบที่ 1 ส่วนโครงสร้างแบบที่ 2 ไม่ปรากฏ

ส่วนคำลักษณนามในภาษาเขมรปรากฏในโครงสร้างนามวลี 2 แบบ แบบหนึ่ง เหมือนกับโครงสร้างแบบที่ 1 ของไทย อีกแบบหนึ่งเป็นแบบที่ต่างจากไทย คือ โครงสร้างนามวลีแบบที่ 2 ซึ่งมีส่วนประกอบ ดังนี้ : ค่านาม-คำลักษณนาม-คำบอกจำนวน โครงสร้างแบบที่ 2 : เป็นแบบที่เขมรโบราณนิยมใช้มาก คำลักษณนามเกือบทุกประเภท จะปรากฏในโครงสร้างนามวลีแบบนี้ แต่ในยุคเขมรกลางความนิยมเสื่อมลง เขมรใช้ โครงสร้างแบบนี้ในกรณีจำกัดเพียง 1 - 2 กรณีเท่านั้น (ดู 8.2.2.2) และไม่ปรากฏ ใช้เลยในยุคเขมรปัจจุบัน ส่วนแบบที่ตรงกับไทยคือ โครงสร้างนามวลีแบบที่ 1 : ค่านาม-คำบอกจำนวน-คำลักษณนาม นั้น เขมรยุคโบราณไม่นิยมใช้ แสดงว่า เขมรเริ่ม นิยมใช้รูปแบบคำลักษณนามแบบไทยในเขมรยุคกลางแล้ว ะใช้สืบต่อมาถึงเขมรยุคปัจจุบัน ความ นิยมรูปแบบของไทยนี้ ทำให้โครงสร้างของคำลักษณนามที่นิยมในสมัยโบราณหายไป และ รูปแบบของโครงสร้างคำลักษณนามของไทยก็เข้ามาแทนที่

เปรียบเทียบโครงสร้างนามวลีที่ประกอบด้วยคำลักษณนามบอกสิ่งของในเขมรทุกยุคกับ โครงสร้างเดียวกันในภาษาไทย จะเห็นอิทธิพลของไทยในตำแหน่งของคำลักษณนาม ในโครงสร้างนามวลีได้ชัดเจน ดังนี้

ภาษาไทยกับภาษา โครง สร้างนามวลี	ภาษาไทย	ภาษาเขมร		
		ยุคปัจจุบัน	ยุคกลาง	ยุคโบราณ
โครงสร้างแบบที่ 1 : คำนาม คำบอกจำนวน คำลักษณนาม	เครื่องยศ 2 สำหรับ	เครื่องยศ 2 สมุราบ เครื่องยศ 2 สำหรับ "เครื่องยศ 2 สำหรับ"	เฉง 2 สำหรับ (นครวฑฺฒ.3) ฉิ่ง 2 สำหรับ "ฉิ่ง 2 สำหรับ"	-
โครงสร้างแบบที่ 2 : คำนาม คำลักษณนาม คำบอกจำนวน	-	-	เครื่องขาย สำหรับ 3 (นครวฑฺฒ.30) เครื่องข้าว สำหรับ 3 "เครื่องกับข้าว 3 สำหรับ"	ลงเคา สมุราบ มุวาย (จารึกเขมร.200) เครื่องทองเหลือง สำหรับ หนึ่ง "เครื่องทองเหลือง หนึ่งสำหรับ"

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

8.3.3.2 โครงสร้างกริยาวลี

ในภาษาไทยคำลักษณนามปรากฏในโครงสร้างกริยาวลีเพียง 1 แบบเดียว คือ : คำกริยา-คำบอกจำนวน-คำลักษณนาม ตำแหน่งคำลักษณนามในโครงสร้างกริยาวลีปรากฏตำแหน่งเดียวกันกับโครงสร้างนามวลี

ตัวอย่าง คำลักษณนามที่ปรากฏในโครงสร้างกริยาวลีภาษาไทย เช่น

คำกริยา	คำบอกจำนวน	คำลักษณนาม
---------	------------	------------

เดิน	3	รอบ
------	---	-----

"เดิน 3 รอบ"

หรือ

อ่าน	3	จบ
------	---	----

"อ่าน 3 จบ"

ในภาษาเขมร คำลักษณนามปรากฏในโครงสร้างกริยาวลีแบบเดียวกับไทย โครงสร้างกริยาวลีแบบนี้พบในเขมร 2 บุค คือ เขมรยุคปัจจุบันและเขมรยุคกลาง ส่วนในเขมรยุคโบราณไม่พบคำลักษณนามในกริยาวลีจากเอกสารที่ใช้ค้นคว้าเลย ในภาษาไทย โครงสร้างกริยาวลีแบบนี้ปรากฏเป็นปกติในภาษามาตั้งแต่สมัยสุโขทัย จึงทำให้เข้าใจว่า เขมรในยุคกลางน่าจะรับคำลักษณนามไปใช้ในโครงสร้างกริยาวลีของเขมรด้วย

ตัวอย่าง คำลักษณนามในโครงสร้างกริยาวลีในเขมรยุคปัจจุบันกับเขมรยุคกลาง และในภาษาไทย

คำลักษณนามภาษาไทย เช่น "คำ"

คำกริยา	คำบอกจำนวน	คำลักษณนาม
---------	------------	------------

พูด	2 - 3	คำ
-----	-------	----

"พูด 2 - 3 คำ"

คำลักษณะนามภาษาเขมรยุคปัจจุบัน เช่น มาต "คำ"

คำกริยา	คำบอกจำนวน	คำลักษณะนาม
นิยาย	2 - 3	มาต
พูด	2 - 3	คำ
"พูด 2 - 3 คำ"		

คำลักษณะนามภาษาเขมรยุคกลาง เช่น มาต "คำ"

คำกริยา	คำบอกจำนวน	คำลักษณะนาม
(สุลา)ณี	2 - 3	มาต
หมากกิน	2 - 3	คำ
"กินหมาก 2 - 3 คำ"		

การเปลี่ยนแปลงการใช้โครงสร้างนามวลีในเขมร 3 ยุค คือ เขมรยุคปัจจุบัน เขมรยุคกลาง และเขมรยุคโบราณ ทำให้เห็นช่วงเวลาการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางไวยากรณ์ว่ามีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป คือ เขมรยุคกลางเป็นช่วงระยะที่โครงสร้างแบบไทยเริ่มเข้าไปมีอิทธิพลแทนที่โครงสร้างแบบพื้นนิยมใช้แต่เดิมในเขมรยุคโบราณ ส่วนโครงสร้างกริยาวลีซึ่งเป็นโครงสร้างใหม่ ที่ตรงกับไทย ก็เริ่มปรากฏใช้ในเขมรยุคกลางด้วย การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทั้ง 2 แบบนี้ เป็นหลักฐานทำให้ทราบว่า ไทยเริ่มมีอิทธิพลต่อเขมรในด้านการใช้คำลักษณะนามตั้งแต่เขมรยุคกลางแล้ว และคำศัพท์ภาษาไทย คือ คำกรู๊ว "เพ็อง" ซึ่งปรากฏเป็นครั้งแรกในเขมรยุคนี้ก็ช่วยยืนยันหลักฐานด้วย